

ihhtimam göstermeleri olmak üzere çeşitli üstün vasıfları sebebiyle Hz. Peygamber tarafından övülmüşlerdir (meselâ bk. Tirmizî, "Siyer", 10; "Tefsîrül-Kur'an", 35).

Eş'arîler'in içinde yetişen bazı önemli şahsiyetler şunlardır: Meşhur sahâbî ve kumandan Ebû Âmir el-Eş'arî, kardeşinin oğlu Ebû Mûsâ el-Eş'arî ile fakih oğlu Ebû Bürde el-Eş'arî, muhaddis sahâbî Temîm b. Evs, sahâbe-tâbiîn devrinin Suriye - Filistin fakihî Abdurrahman b. Ganm, tâbiîn nesli âbid, zâhid ve muhaddislerinden Bilâl b. Sa'd, Eş'ariyye mezhebinin kurucusu Ebû'l-Hasan el-Eş'arî, Endülüslü fakih, muhaddis ve edip Ahmed b. Muhammed el-Eş'arî.

BİBLİYOGRAFYA :

Tâcû'l-*arûs*, "ş'ar" md., III, 302; Buhârî, "Meğâzî", 74, "Farzû'l-*humus*", 15; Müslim, "Eymân", 7, 9, "Fezâ'ilü's-*şahâbe*", 166, 167; Tirmizî, "Siyer", 10, "Tefsîrül-Kur'an", 35; İbnü'l-Kelbî, *Nesebü Ma'ad ve'l-Yemeni'l-kebir* (nşr. Nâcî Hasan), Beyrut 1408/1988, I, 133-134, 339-342; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 45, 348-349; II, 108; IV, 105-107; Halife b. Hayyât, *et-Tabakât* (Zekkâr), I, 155-157, 298, 427-428; II, 780; İbn Abdülhakem, *Fütûhu Mısr* (Âmir), s. 126, 127-128; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâse), s. 102, 266; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), I, 211; III, 228, 318, 320-321; IV, 500; V, 24; İbn Düreyd, *el-İştikâk* (nşr. Abdüsselâm M. Hârûn), Bağdad 1979, s. 362, 416-418; İbn Abdürabbih, *el-İkdu'l-ferid*, III, 400-401; Hemdânî, *Şifatü Cezireti'l-Arab* (nşr. Muhammed b. Ali el-Ekva'), Riyad 1397/1977, s. 73, 74, 101, 207, 258, 277; İbnü'l-Mağribî, *el-İnâs* (nşr. İbrâhîm el-Ebyârî), Beyrut 1980, s. 18, 159, 161, 200; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 397-398, 485; Bekrî, *Mu'cem*, I, 53-54; Sem'ânî, *el-Ensâb*, I, 273-274; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, I, 82; II, 336-337, 374-375; Nüveyrî, *Nihâyetü'l-ereb*, Beyrut, ts. (Dâru Sâdir), XVIII, 23; İbn Haldûn, *el-İber*, II, 254; Kalkaşî, *Şubhu'l-a'sâ*, I, 335; a.mlf., *Nihâyetü'l-ereb fi ma'rifeti ensâbi'l-Arab*, Beyrut 1984, s. 51; Zürkânî, *Şerhu'l-Mevâhib*, Kahire 1329 — Beyrut 1393/1973, IV, 28-32; Süyûtî, *ed-Dürü'l-menşûr*, Beyrut 1403/1983, VIII, 627; Yahyâ b. Hüseyin b. Kâsim, *Ğâyetü'l-emânî* (nşr. Saîd Abdülfettâh Âşûr), Kahire 1388/1968, s. 150-151; M. Abdülazîm ez-Zürkânî, *Menâhilü'l-irfân*, Kahire 1362/1943, I, 174; Ziriklî, *el-Âlâm*, I, 334; Cevâd Ali, *el-Mufaşşal*, I, 364; II, 61, 368, 380, 596; III, 510-511; IV, 192, 195-196, 449-450; VI, 286, 377; VIII, 603; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), VII, 243; IX, 164; Kehhâle, *Mu'cemü kabâ'ilü'l-Arab*, Beyrut 1402/1982, I, 30-31; Mustafa Fayda, *İslâmiyet'in Güney Arabistan'a Yayılışı*, Ankara 1982, s. 83-89; İbrâhîm Ahmed el-Makhafî, *Mu'cemü'l-müddün ve'l-kabâ'ilü'l-Yemeniyye*, San'a 1985, s. 24; Mustafa Murad ed-Debbâğ, *el-Kabâ'ilü'l-Arabiyye ve selâ'ilühâ fi bilâdinâ Filisîn*, Beyrut 1986, s. 103-104.

EŞ'ARİ, Ahmed b. Muhammed

(أحمد بن محمد الأشعري)

Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed
b. Meymûn el-Mâlikî el-Eş'arî
(ö. 690/1291'den sonra)

Endülüslü fakih, muhaddis ve edip.

İbnü's-Sükkân diye de bilinir. Doğum yeri olan Endülü's'teki Mâlikî şehrinden on iki yaşında iken ayrılıp babası ile birlikte Tunus'a göç etti. Burada devrin tanınmış âlimlerinden fıkıh, hadis ve Arap edebiyatı dersleri aldı. Tahsilini tamamladıktan sonra daha çok hadis rivayetiyle ve eser telifiyle meşgul oldu, birçok talebe yetiştirdi. Rivayet ettiği hadislerden hükümler çıkarır ve bunları bizzat yaşamaya çalışırdı. Geniş kitap bilgisi yanında âlimleri el yazılarından tanıma kabiliyetine de sahipti. *er-Risâletü'l-Mağribiyye* adlı seyahatnâmesiyle meşhur olan Ebû Muhammed el-Abderî onunla 689 (1290) yılında hac dönüşü görüştüğünü söylemekte, Eş'arî'nin sade yaşayışı, güzel ahlâkı ve ibadete düşkünlüğünden söz etmektedir. Seyyah İbn Rüşeyd'in de görüştüğü Eş'arî'nin 690 (1291) yılından sonraki hayatı hakkında bilgi bulunmadığı gibi hangi tarihte vefat ettiği de bilinmemektedir.

Eserleri. Eş'arî'nin kaynaklarda zikredilen eserleri şunlardır: 1. *Hulâşatü's-şafâ min haşâ'îşi'l-Muštâfâ*. 320 kûsur beyitten meydana gelen eserde Hz. Peygamber'in bütün mucizelerinin bir araya getirilmesi amaçlanmıştır. 2. *İkmâlü Meydânî's-sâbiğin ve hilyetü's-şâdikine'l-muşaddıkin fi zikri's-şahâbeti'l-ekremîn*. Ebû'r-Reb' el-Kelâfî'nin, sahâbîlerin ve Asr-ı saâdet'te yaşayan büyük tâbiîlerin hal tercümelerini konu alan yarım kalmış eserini tamamlayan bir çalışmadır. 3. *İkmâlü Tezyîli (Zeyli) Ebî Bekir b. Fethûn 'ale'l-İstî'âb*. İbn Abdülber en-Nemerî'nin *el-İstî'âb*'ına Ebû Bekir b. Fethûn tarafından yapılan zeyli ikmal etmek üzere yazdığı bu eserin Abderî ile görüştüğü 689 (1290) yılında henüz tamamlanmadığı bilinmektedir.

Şiirleriyle de tanınan Eş'arî'nin kaynaklarda bunlardan başka, hocası fakih Muhammed b. Hasan b. Hubeyş'in hocalarını anlattığı ve kitaplarını bir araya getirdiği *Bernâmec* adlı eseriyle *el-İttihâ' alâ mâ yelzemü fi ref'i'l-eydî fi's-şalâti mine'l-ittibâ'* adlı kitabı zikredilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Sem'ânî, *el-Ensâb* (Bârûdî), V, 176; İbn Rüşeyd, *Mil'ül-'aybe bimâ cumi'a bi-tûlî'l-ğaybe fi'l-vicheti'l-veche* (nşr. Muhammed el-Habîb), Tunus 1402/1982, II, 409-413; Makkarî, *Nefhu't-*tîb**, IV, 312-313; Ahmed Bâbâ et-Tinbûktî, *Neylû'l-ibtihâc*, Trablus 1989, I, 90-91; Abdülvehhâb b. Mansûr, *Âlâmü'l-Mağribi'l-Arabî*, Rabat 1406/1986, IV, 217-219; Mahfûz, *Terâcimü'l-mu'ellifin*, III, 45-46.

EŞ'ARİ, Ebû Bürde

(أبو بردة الأشعري)

Ebû Bürde Âmir b. Ebî Mûsâ
Abdillâh b. Kays el-Eş'arî
(ö. 104/722)

Kûfe kadısı, fakih ve muhaddis tâbiî.

Kaynaklarda adı Âmir, Hâris ve Ebû Bürde olarak üç farklı şekilde kaydedilmekteyse de birincisi daha yaygındır. Bu ad, Yemâme savaşlarında hayatını kaybeden amcası Âmir'in hâtrasını yaşatmak için verilmiştir. Âmir, babası Ebû Mûsâ el-Eş'arî'nin Basra kadılığı döneminde doğmuş ve bir süt anneye verilmiştir. Süt emzirme dönemi sona erince bir hırkaya (bürde) sarılı olarak getirildiği için babası tarafından kendisine "Ebû Bürde" lakabı takılmış ve daha çok bu lakapla tanınmıştır. Lakapların yazılışındaki benzerlik sebebiyle zaman zaman ashaptan Ebû Berze (أبو برزة) ile karıştırıldığı olmuştur. Doğum yılı kaydedilmemekle beraber seksen yaşından sonra vefat ettiği belirtilmektedir. Ölüm yılı olarak 103 (721), 104 (722), 106 (724) ve 107 (725) yılları verilmekteyse de umumiyetle kabul edilen ikinci tarihtir.

Küfeli tâbiîlerin ikinci tabakasından olan Ebû Bürde fıkıh ve hadis gibi İslâmî ilimlerde geniş bilgiye sahipti. İlk öğrenimini babasından ve Abdullah b. Selâm'dan gördü. Ayrıca Hz. Âişe, Hz. Ali, Ebû Hüreyre, Esved b. Yezîd, Avf b. Mâlik, Abdullah b. Ömer, Zübeyr b. Avvâm ve oğlu Urve gibi meşhur muhaddislerle bazı tâbiîn ulemâsından hadis okudu. Öğrendiklerini kaydetmeyip ezberlemesini tavsiye eden babası, onun kendisinden dinleyerek yazdığı bütün hadisleri imha etti. Hadis münekkittlerince *sika** kabul edilen Ebû Bürde el-Eş'arî'nin rivayet ettiği bazı hadisler *Kütüb-i Sitt*e'de yer almaktadır (bk. Wensinck, *el-Mu'cem*, VIII, 28). "Sarhoşluk veren her şey haramdır" (Buhârî, "Edeb", 80, "Aşkâm", 22; Müslim, "Esrîbe", 64); "Velinin izni olmadan kıyılan nikâh geçerli sayılmaz" (Ebû Dâvûd,